

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput X. Idem Ubaldo (a) Ostiensi Episcopo, & Archiepiscopo & Canonici
Velletran.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

CAPUT IX.

Idem (a) *Vigiliensi Episcopo.*

Quia nos tua duxit prudentia consulendos, utrum clerici de mobilibus, vel immobilibus possint condere testamentum, consultationi tuæ taliter respondemus, quod licet de his, quæ paternæ successionis, vel cognationis intuitu, aut de artificio sunt adepti, seu dono consanguineorum, aut amicorum suorum, non habito respectu ad Ecclesiam, pervenerit ad ipsos, liberè disponere valeant; de his tamen, quæ consideratione Ecclesiæ suæ perceperunt, nullum de jure possunt facere testamentum.

NOTÆ.

(a) *Vigiliensi.*] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 6. & post Concilium Lateran. p. 29. cap. 5. Vigilia urbs est Episcopatus

lis Italice, cujus Præful Maurus dictus martyrium subiit sub Trojano, ut refert Carolus à Sancto Paulo lib. 1. *Geograph. sacr. fol. 59.* & notavi in c. 2. de *etate & qualitat.* Commentarium hujus textus dedi supra in cap. cum in officio 7.

CAPUT X.

Idem *Ubaldo (a) Ostiensi Episcopo, & Archiepiscopo & Canonicis Velletran.*

Cum esses, frater Episcope, in nostra præsentia constitutus, diligenti nobis narratione proposuisti, talem in tuo Episcopatu consuetudinem inolevisse, quod testamenta quæ fiunt in ultima voluntate ab iis, qui potestatem habent super alios, penitus rescinduntur, nisi cum subscriptione VII. aut V. testium fiant, secundum quod humanæ leges decernunt. Quia verò à (b) divina lege, & Sanctorum Patrum statutis, & à generali Ecclesiæ consuetudine id esse noscitur alienum, cum scriptum sit: In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum; præscriptam consuetudinem penitus improbamus, & testamenta, quæ parochiani vestri coram Presbytero suo, & tribus, vel duobus aliis idoneis personis in extrema voluntate de cætero fecerint, firma decernimus permanere, & robur obtinere perpetuæ firmitatis, sub interminatione anathematis prohibentes, ne quis præsumptione qualibet hujusmodi audeat rescindere testamenta.

NOTÆ.

(a) *Ostiensi.*] In prima collectione, sub hoc tit. capite 9. ita legitur: *Idem Ubaldo Ostiensi Episcopo, & Archiepisc. & Canonicis Velletran.* post Concilium verò Lateran. in appendice, part. 5. capite 20. ita habetur: *Idem Ubaldo Episcopo Ostiensi, & Archiepisc. & canonicis Velletran.* sed ubique malè; legendum enim est: *Idem Humbaldo Ostiensi Episcopo, Archiepisc. & Canonicis Velletran.* quæ correctio facillè suadet ex eo; nam temporibus Alexandri III. Humbaldus in rebus gerendis vir solertissimus regebat Ecclesiam Hostiensem, & Cardinalis creatus Legatus missus fuit in Angliam ad causam D. Thomæ Cantuar. ut refert Baronius tom. 12. anno 1167. & 1168. & tandem defuncto Alexandro III. Kalend. Septembris, anno 1181. ejus successor creatus fuit, dictusque Lucius III. ut refert Baronius ubi supra; Ughellius tom. 1. *Italia sacra, fol. 82. numero 41.* Ludovicus à Sand. D. D. *Goyzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.*

cto Carolo in *Biblioth. Pontific. in Lucio III.* & ita *Humbaldo*, non *Ubaldo*, legendum est: deinde non *Archiepiscopo*, sed *Archiepisc. & Canonicis Velletran.* legendum credo; quia Ecclesia Velletrana nunquam fuit Metropolis, sed tantum Cathedra Episcopali decorata; & scribitur tantum, *Archiepisc. & canonicis*, quia jam à temporibus Eugenii III. per annum 1153. unita erat Velletrana Ecclesia cum Hostiensi, ut referunt Baronius dicto anno 1153. Ughellius dicto tom. 1. *Italia, fol. 58.* qui Humbaldum, de quo in præsentia, refert inter Episcopos Hostienses, simul & Velletranes. De Hostiensi Ecclesia nonnulla notavi in capite 3. de *postul. Pralat.*

(b) *Divina lege.*] Non quia adit aliquod præceptum divinum circa numerum testium, sed ut duo tantum, aut tres adhibeantur, ut probavi in capite licet 23. de *testibus.* Nec Alexander in præsentia leges humanas majorem numerum testium in testamentis, & aliis similibus actibus desiderantes, quæ apud omnes

Sf

ferè

ferè gentes observantur, esse juri divino contrarias docet; tantum enim Alexander hic intendit improbare consuetudinem illam, quæ in Vellitrensi diocesi Romanæ Ecclesiæ in temporalibus subiecta (ubi jus canonicum principaliter erat observandum) adversus generales regulas sacrorum canonum erat introducta; illa enim verba à divina lege, profert Alexander III. quasi dicat, ideo consuetudinem, de qua in præfenti, non esse observandam; quia erat aliena à lege divina per SS. PP. statuta, & generalem Ecclesiæ consuetudinem receptam; non verò quia esset contra præceptum

divinum introducta: docuit Casar de Eccles. Hierarch. disputat. 1. §. 4. num. 11. licet enim juxta jus naturale divinum sufficiens sit ad probationem duorum, vel trium testimonium? non tamen jus divinum stabilire intendit, tanquam necessariò certum, nec ita ut censetur plures non posse requiri in nonnullis causis. Quare nisi hominum malitia nimium excreveret, duorum vel trium abundaret testimonium; sed postquam labefactari cepit humana fides, receptum fuit, ejusdem legis naturæ suggerente ratione, ut testimonia firmiora requirantur. Sotus libro 5. de justitia, q. 7. art. 3.

CAPUT XI.

Idem Judicibus (a) Vellitr.

Relatum est auribus nostris, quod cum ad vestræ discussionis examen aliqua super testamentis relictis Ecclesiæ causa deducitur, vos secundum humanam, & non secundum divinam legem in ea vultis procedere & nisi VII. aut v. idonei testes producti fuerint, omnino postponitis exinde judicare. Unde quia hujusmodi causa de judiciis Ecclesiæ, non secundum leges, sed secundum canones debet tractari, & his, divinam Scripturam testante, duo, aut tres idonei testes sufficiunt: discr. v. p. A. l. p. m. quat. cum aliqua causa super testamentis Ecclesiæ relictis ad vestrum fuerit deducta, eam non secundum leges, sed secundum decretorum statuta tractetis, & tribus, aut duobus legitimis testibus requisitis; quoniam scriptum est: In ore duorum, vel trium testium stat omnino verbum.

NOTÆ.

(a) **V**ellitr.] Vellitra perantiquum, ac nobile Volcorum oppidum, fuit Romanorum colonia, ut refert Livius his verbis: *Vellitras coloni ab urbe missi, & colonia deducta à Virginio, & Vestusio Consulibus, anno ab urbe condita 270.* Jam primis Ecclesiæ temporibus fidem Catholicam ibi fundavit Epaphroditus, unus ex 72. discipulis Domini. Tam quoad temporalia, quam spiritualia paret proprio Episcopo, qui ex concessione Summi Pontificis ibi exercet mixtum, & merum imperium. Jam à temporibus Eugenii III. unita fuit hæc Cathedra Episcopalis cum Hostiensi, ut refert Ughellius tom. 1. *Italia sacra, fol. 58.* Unde in præfenti Alexander refertur in negotio temporalis iudicibus Vellitrensis.

num. 8. Pichardus & alii Institutarii in §. *secundum paulatim, Institut. de testam.* Meyreus de *testamentis libro 4. titul. 6.* Richierius in *authent. hac consultissima, C. de testam.* Duarenus ad *tit. de testam. capite 5.* Bayo in *praxi, 2. part. quest. 2.* Gibalinus de *negot. tom. 2. libro 5. capite 7. articul. 2.* Borellus *tom. 2. decis. titul. 5. numero 4.* Costa in *capite si pater, verbo in suo, num. 9. de testam. lib. 6.*

Sed hæc assertio difficilis redditur sequenti juris consideratione; nam inter alias solennitates, quæ pro forma substantiali ad valorem testamenti desiderantur, præcipua est, ut septem testes in eo interveniant, l. si unus 12. l. hac, C. hoc titul. l. cum tabula 7. ff. de bonor. possess. secundum tabulas, l. 2. C. eodem titul. l. 3. ff. si tabula testamenti, §. sed cum paulatim, Institut. hoc titul. quorum presentia desideratur, ut ita voluntates testantium sine ulla captione ferventur, ut ait Constantinus in l. 1. C. Theodos. hoc titul. Ergo coram presbytero, & duobus testibus testamentum factum nullum est. Augetur hæc difficultas ex eo, nam in præfenti casu non solum hæc juris communis dispositio urgebat, verum & consuetudo illi conformis, juxta quam non aliter testamentum valebat, quam si factum esset coram septem testibus; præcipue cum circa numerum testium in testamentis adhibendorum consuetudo attendatur, l. final. C. de testamentis: textus singularis in capite 2. de consuetudine: docet Burgos de Paz in l. 3. Tauri, conclus. 4. numero 535. Igitur juxta talem consuetudinem testamentum factum absque legitimo testium numero, nullum erat. Deinde

COMMENTARIUM.

EX his duabus decisionibus sequens deducitur disputanda assertio: *Testamentum factum coram paroco, & duobus testibus, valet, non obstante contraria consuetudine.* Non est similis decisio, quæ probari possit hæc conclusio; eam tamen illustrant ultra congestos in præfenti à Barbosa & Garaña, Fachineus libro 5. *controv. capite 47.* Oswaldus libro 6. Donelli, capite 7. littera F. Petrus Gregorius libro 3. *partit. titul. 22. capite 5.* Magdalenus de numero testium in *testam. 2. part. quest. 1.* Cujacius in *presenti, Escobar de utroque foro, articul. 2. §. 2.* Wifenbachius *disputat. 17.*

2.
Conclusio
tradiatur,
& probatur.